

Våld och förtryck i hederns namn

Allt våld måste förebyggas och bekämpas, oavsett vilket uttalat motiv förövaren har. Frihet från våld och rätten att bestämma över sin egen kropp är en grundläggande mänsklig rättighet som måste säkras oavsett hur våldet tar sig uttryck. Med rätt insatser och en långsiktig politik som främjar jämlikhet, delaktighet och mänskliga rättigheter kan alla former av förtryck motverkas. Förtryck i namn av heder har inte sin grund i någon enskild religion. Hela länder eller folkgrupper präglas inte av dessa normer. Det är heller inte väsensskilt från annat förtryck där maktordningarna kön, sexualitet, släktskap och ålder samspelar och är centrala.

Både kvinnor och män kan såväl delta i, som själva utsättas för förtryck i namn av religion eller heder. Många i Sverige lever med normer som innebär begränsningar av rätten att själv bestämma över sin sexualitet och val av partner. Familjens heder anses enligt dessa normer vara överordnad individens frihet och kopplas till särskilt flickors och kvinnors påstådda eller faktiska sexuella beteende. Kraven på de unga kvinnornas oskuld är en nyckelfråga, men unga män förtrycks också, exempelvis genom att tvingas delta i förtrycket av sina systrar och likaså hbtq-personer. Social exkludering och rasifiering är en del av problemet, men möjliga att motverka med rätt politik.

Feministiskt initiativ vill kriminalisera barn- och tvångsåktenskap. För att kunna förebygga dessa brott, följa upp vad som hänt och hämta hem en ungdom som inte kommit tillbaka till skolan efter sommaren utan gifts bort utomlands, behöver polis och socialtjänst mer resurser och utarbeta tydliga strategier. Vi sätter brottsofferperspektivet i fokus och vill att insatserna utformas i nära samverkan med den våldsutsatta och eventuell kvinnojour eller liknande organisation. Hotas den utsatta av fler än en person måste riskbedömningen bli en annan. Förtryckets kollektiva karaktär innebär utmaningar för rättsväsende och för socialtjänstens familjeorienterade arbetssätt.

Vi är kritiska till att i brottsbalken instifta en särskild brottsrubricering för hedersrelaterat våld. Vi vill noga utreda och överväga om inte redan existerande brottsrubriceringar som grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning räcker, när våldet ingår som en del i ett systematiskt förtryck av upprepade hot, våldshandlingar och kränkningar. Som nämnts i ett tidigare avsnitt (F.1) vill vi se en skärpning av straffet till minst ett år, inte minst för att ge brottsoffren bättre möjligheter till återhämtning och att bygga upp sitt liv på nytt. Våld med så kallat hedersmotiv är inte nödvändigtvis ett grövre brott än annat våld med liknande mönster av disciplinering och upprepade kränkningar. Med en särskild brottsrubricering riskerar vi däremot svåra gränsdragningsproblem, större rättsosäkerhet och att ytterligare förstärka den rasism som redan nu finns i rättssystemet.

Förbättringar inom rättsväsende och ökade resurser till jourerna och socialtjänsten ska även komma utsatta för detta slags våld till del. Ökade resurser till skolans elevhälsa ska främja ungas möjligheter att få sina svårigheter hemma uppmärksammade. Idag finns en större beredskap att ge skydd från fortsatt våld. Insatserna är dock inte tillräckliga. De utbildningssatsningar som genomförts har också i många fall överbetonat endimensionella kulturella förklaringar till just hedersrelaterat våld, med en tendens att förstå kultur som något

För en feministisk politik

Feministiskt initiativ 2013

Antagen vid kongressen 5–7 april 2013

statiskt. Detta har gett näring åt nationalistiska uppfattningar om att förtryckande kulturella uttryck endast finns hos "de andra".

Debatten rör sig nu bort från polariseringen mellan de som vill förstå våld i nära relationer inom ramarna för så kallad "hederskultur", och de som hävdar en ensidig könsmaktsförståelse, i riktning mot de nyanserade analyser som finns inom aktuell forskning. Varken kultur eller könsförtryck räcker som enskilda förklaringar. Våld måste förstås i sitt sammanhang, i relation även till makt kopplad till ekonomiska resurser och social position, rasifiering med mera. Att vara ekonomiskt beroende av förövaren, att inte känna till sina rättigheter eller relevant lagstiftning, att samtidigt utsättas för rasism i kontakter med myndigheter och så vidare begränsar möjligheterna till frihet från våldet.

Feministiskt initiativ anser att det är av yttersta vikt att synliggöra alla berättelser om våld och förtryck. Sociala och rättsliga myndigheter behöver öka sina kunskaper om att våldet tar sig olika uttryck och få tillräckligt med resurser för att ge ett fullgott skydd och stöd. När stora delar av en familj, skola, samhälle eller bekantskapskrets godkänner eller deltar i förtrycket krävs riskbedömningar och åtgärder som tar hänsyn till detta.

- 1 Fi ska verka för att möjligheten till dispens för att ingå äktenskap för personer under 18 år tas bort.
- 2 Fi ska verka för att kriminalisera barn- och tvångsäktenskap
- 3 Fi ska verka för att polis och socialtjänst får ökade resurser att förebygga och utreda risker för barn- och tvångsäktenskap, samt i förekommande fall hämta hem och skydda brottsoffer och ställa förövare inför rätta.
- 4 Fi ska verka för att relevanta professionella som pedagoger, elevhälsopersonal, kuratorer på ungdomsmottagningar, polis och utredare inom sociala barnvården ges fortbildning om förtryck i namn av heder och religion, ur intersektionella perspektiv, inklusive riskbedömning.
- 5 Fi ska verka för att skolans uppdrag för att säkerställa alla barns rättigheter utvecklas och tillämpas. I uppdraget ska ingå att informera alla barn, unga och föräldrar om deras rättigheter.
- 6 Fi ska verka för att barn och ungdomar som är utsatta för våld och förtryck i namn av heder ska erbjudas möjlighet att byta skola.